

Keşmir 2017 İnsan Hakları İhlalleri Bilançosu

2017'de Keşmir'e damgasını vuran bir görüntü, eyalette tüm yıl maruz kalınan baskıların bir yansıması olarak zihinlere kazındı. Söz konusu olayda 26 yaşındaki Faruk Ahmad Dar, askerî bir araca canlı kalkan olarak bağlanmış ve Bulgram bölgesinde 19 köyde bu şekilde dolaştırılmıştı. 9 Nisan'da Srinagar-Budgam parlamento ara seçimleri sürecinde meydana gelen bu olayın en temel sebebi ise halka gözdağı vermektir.

Halkın çeşitli şekillerde sindirilmeye çalışıldığı bölgede bu koşullar altında gerçekleştirilen Srinagar parlamento seçimleri, %7'lik bir katılım oranıyla tarihinin en düşük katılımı seçimi olurken, seçimler esnasında gerçekleşen protestolarda 8 kişi hayatını kaybetmişti. İşte bu günlerde bir cenazeden döndüğü sırada tutuklanıp darp edildikten sonra askerî araca bağlanan Faruk Ahmed Dar ise, Keşmirilerin birçoğunun protesto ederek katılmadığı parlamento oylamasına gidenlerden biriydi. Bağlandığı askerî araçtan yapılan anonsta, "Taş atanlar aynı karşılığı görecekler." deniyordu. Ancak Faruk Ahmed hayatı boyunca hiçbir olaya karışmamıştı. Bugün bu hadisenin üzerinden geçen zamana rağmen Faruk Ahmed'in hâlâ olayın etkisini atamadığı ve evden dışarı çıkma konusunda büyük korkular yaşadığı annesi tarafından belirtiliyor.[1] Olaydan sonra Cammu ve Keşmir eyaleti tarafından kendisine bir miktar tazminat ödenen Faruk Ahmed ise, kendisine bunu yapan askerler cezalandırılmadığı sürece adaletin yerine gelmeyeceğini söylüyor.[2]

Olayların 2016 Temmuz'undan bu yana kızıştığı Keşmir, aslında yıllardır aynı kaderi yaşıyor.[3] *Cammu ve Keşmir Sivil Toplum Koalisyonu 2017 Raporu*'na[4] göre 2017'de Keşmir'de çıkan olaylarda sivil, direniş grubu üyesi ve asker, toplam 451 kişi öldürülmüş. Hayatını kaybedenlerin 125'inin asker, 271'inin direniş grubu üyesi, 109'unun ise sivil olduğu belirtiliyor. Bu sivillerin 20'si kontrol hattındaki çapraz ateşlerde, 19'u güvenlik güçlerinin operasyon yaptığı bölgelerde, 22'si bilinmeyen silahlı kişilerce, 16'sı silahlı grup üyeleri tarafından öldürülürken, 9'u parlamento ara seçimlerinde meydana gelen olaylarda, 4'ü pellet mermisi ile hayatını kaybetmiş. Ölen 108 sivilden 14'ünün çocuk, 20'sinin ise kadın olduğu, sivil ölümlerin çoğunun Anantang, Kulgam, Pulwana ve Shopian'da meydana geldiği bildiriliyor.

2017 yılında, özellikle öğrenci protestoları Keşmir Vadisi'nin tüm bölgelerinde yayıldı. Bu protestolar esnasında yüzlerce öğrenci yaralanırken birçoğu da tutuklandı. Bunun üzerine pek çok okul günlerce, bazı bölgelerde ise haftalarca eğitime kapatıldı.

Olayları görüntülemek isteyen yerel haber ajansları ya da bağımsız foto muhabirleri, çok sayıda siyasi aktivist ve bölgenin belli başlı siyasi oluşum liderleri, Hindistan Ulusal Güvenlik Araştırma Ajansı tarafından tutuklandı. Bölgenin internet bağlantısı birçok defa kesildi.

(Keşmir) Eyalet İnsan Hakları Komisyonu'nun (*State Human Rights Commission/SHRC*) raporuna göre bütün yıl boyunca gösterilerin bastırılması esnasında kullanılan pellet mermisiyle vurulan 41 kişi, sakatlanmalarına sebep olacak şekilde yaralandı. Ayrıca 2017'de eyaletin Kupwara, Pulwama, Poonch bölgelerinde çeşitli ortadan kaybolma vakıaları olduğu bildirildi.

SHRC, Ekim 2017'de Poonch ve Rajouri bölgelerindeki 2.080 sahipsiz mezarla ilgili araştırma teklifi verdi, fakat hükümet bu teklifi kabul etmedi. 2017'de bölgede kadınlara yönelik olarak da çok sayıda saldırı meydana geldi. Bu saldırıların ilginç yanı ise, saldırıya uğrayan kadınların saçlarının kesilmesiydi. 150 kadının bu tür bir saldırıya uğradığı rapor edildi. 1990'larda da vuku bulan bu olayın eyaletin her yerinde meydana gelmesi, toplumda gerginlik ve korkuya sebep olmuş durumda. 2017'de yaşanan bu saç koparma/kesme olaylarının devlet operasyonlarının halkı korkutma, sindirme ve yıldırma stratejisinin bir parçası olduğu yönünde görüşler var. Gerginliğin had safhada olduğu 1990'ların ortamıyla 2016'dan beri kızışan bugünkü ortam arasındaki benzerliğin bu tür olayları tetiklediği belirtiliyor. Aynı zamanda bu vakıalarla ilgili şüphelilerin yakalanması gerekçesiyle bölgede aniden çok sayıda polis birliğinin belirmesi, halkın tedirginliğini ve şüphelerini daha da artırıyor.

2017'de, bölgede 1990'lı yıllarda yapılan ev ev arama (*Cordon And Search Operations/CASO*) uygulaması tekrar gündeme geldi. Bütün Cammu ve Keşmir'de bu türden 540 operasyon gerçekleştirildiği bildiriliyor. Arama yapılan evlerin sakinleri oldukça detaylı sorgulamadan geçirilmiş. Bölgeyle ilgili son gelişmelerden biri de Hindistan hükümetinin 2 Aralık'ta Cammu ve Keşmir sakinlerine "hibrid akıllı kart" uygulaması getirme teklifini değerlendirmeye alması oldu. İnsan Kaynakları ve Kalkınma Bakanlığı

tarafından hazırlanan ve sosyal medyaya sızan bir belgeye göre, İçişleri Bakanlığı da bu teklifi kabul etmiş görünüyor. Keşmir'in yönetiminde bulunan Halkın Demokratik Partisi (PDP) ise kartın amacının ne olduğuyla ilgili tam bir bilgiye sahip olmadıklarını belirtiyor.

Keşmir'de iletişim araçları ve bazı yerel TV kanallarının yayınları da yıl içerisinde sık sık engellendi. Bölgede en ufak bir olayda bile internet kesintisi uygulanırken, 8 Temmuz 2016'dan 31 Aralık 2017'ye kadar 42 kez farklı sürelerde internet ve telekomünikasyon bağlantılarının engellendiği, ayrıca sosyal medyada Keşmir'le ilgili yorumda bulunan kişilerin ve aktivistlerin tutuklandığı bildiriliyor.

2017'deki gerginlikler sonucu bölgenin büyük ve önemli camilerinden biri olan Jamia Camii'nde cuma namazı kılınması, namaz sonrası meydana gelebilecek protestolar gerekçesiyle bir yıl içinde 18 kere yasaklandı. Bütün Partiler Hürriyet Konferansı (*All Parties Hurriyat Conference/APHC*) lideri, ev hapsinde tutuldu ve Ramazan Bayramı namazına katılmasına izin verilmedi. Bölgede Muharrem ayı törenlerine de kısıtlama getirilirken, 28 Eylül'de Mirwaiz Umar Farooq, Yasin Malil Syed Ali Geelani gibi önde gelen Keşmirli siyasilerin, Kərbela şehitleri anma törenine katılmalarına da izin verilmedi. 2017'de hükümet yetkilileri tüm eyaleti kapsayan 20 sokağa çıkma yasağı uygularken, eyaletin belli başlı bölgeleri için bu sayı 40'a ulaştı.

SHRC'nin raporuna göre bölgede askerî operasyon esnasında veya güvenlik güçlerince bilinçli olarak zarar verilen mülklere dair bir araştırma ve inceleme de yapılmadı.

Direnış gruplarına üye kişilerin ve eyalet polis memurlarının ailelerinin hedef alındığı olaylar da 2017'de Keşmir'deki huzur bozan durumlar olarak rapor edildi. Yine rapora göre Hindistan taraftarı olan bazı siyasi parti üyeleri de Güney Keşmir'de kimliği bilinmeyen şahıslarla tehdit edildi. Raporda ayrıca 9 kişinin de devletle iş birliği yaptıkları gerekçesiyle kimliği belirsiz kişilerce öldürüldüğü bildirildi.

Cammu ve Keşmir'e yönelik hak ihlalleri ve durum raporu hazırlayan SHRC, insan hakları ihlalleri tespit ve raporlamasında önemli bir işleve sahip olmakla birlikte, komisyonun değerlendirmeleri ve uyarıları hükümet tarafından pek dikkate alınmıyor. Rapordaki bir veriye göre, 2017'de SHRC'nin hak ihlalleri ile ilgili tazminat ve tavsiye kararlarının %75'i reddedilmiş; yani aralık ayı ortasına kadar yapılan 59 tekliften 7'si kabul edilmiş, 44'ü ise geri çevrilmiş. Bununla birlikte 2017 yılında bölgede artan tansiyonu gözlemlemek üzere BM İnsan Hakları Komisyonu'nun mart ayında bölgeyi ziyaret talebi de Hindistan yetkililerince reddedilmiş.[5]

Dünyadaki denklemler, güç dengeleri, söylemler farklı bir evreye girerken özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan kriz bölgelerindeki sorunlar hiçbir çözüme kavuşturulmayarak daha da çetrefilli bir hale geliyor. Hindistan kendini dünyanın en büyük demokrasisi olarak ilan ederken demokrasinin sözde ve pratikte sahip olduğu çelişkileri, 1949'dan itibaren Cammu ve Keşmir'deki bu halka kendi kaderini tayinde seçme hakkı vermemeyerek en acı şekilde ortaya koyuyor.

Keşmir'deki sorunun çözüme kavuşturulmasına yönelik 70 kadar çözüm modeli ve önerisi oluşturulduğu ifade ediliyor.[6] Bu modellerden bazıları daha önce uygulanmış modeller. Örneğin Fransa ve İspanya arasındaki tartışmalı Andorra bölgesi için geliştirilen ve uygulamada başarılı olan model burası için de önerilmiş ama nedense aynı süreç burada işlememiş. Bu noktada akla takılan soru, bu ve benzeri barışçıl bir çözümün neden Hindistan, Pakistan ve Keşmir için gerçekleşemediği? Aslında benzer süreçler neden başta Keşmir olmak üzere bu türden sorunlar yaşanan diğer bölgelerde de uygulanamıyor? Keşmir'i ve daha birçok başka krizi, sulh içinde çözüme kavuşmuş bölgelerden ayıran özellikler neler? Pakistan ve Hindistan'ın -diğer pek çok ülkenin uzlaşmasında olduğu gibi- anlaşmaya varmalarına engel olan faktörler ne? Mali kaynaklarını, daha da önemlisi insan kaynaklarını bu amansız savaşa harcayan iki büyük Asya ülkesinin uzlaşmaması kimin işine yarıyor? Hasılı, bütün bu sorular zihinlerdeki yerini korurken Keşmir 2018'e yine aynı yükler ve acılarla girmiş bulunuyor.

-
- [1] <https://thewire.in/124465/kashmir-farooq-ahmad-dar-army/>
[2] <https://thewire.in/181130/kashmir-human-shield-voted-farrood-ahmad-dar/>
[3] http://insamer.com/tr/kesmirde-cozumsuzlukte-yeni-bir-donum-noktasi_357.html
[4] <https://jkccs.files.wordpress.com/2017/12/jkccs-annual-human-rights-review-2017.pdf>
[5] <https://jkccs.files.wordpress.com/2017/12/jkccs-annual-human-rights-review-2017.pdf>
[6] Aabid Majeed Sheikh, (2016), *Hürriyet Partisinin Keşmir Siyasal Hareketindeki Rolü: Hindistan ve Pakistan Arasındaki Bir Anlaşmazlık Bölgesi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi, Yüksek Lisans Tezi, Prof. Dr. Metin Özügürlü, Ankara, s. 121.